

МАЙБУТНЄ БАТЬКІВСТВО У ЖИТТЄВИХ ПЛАНАХ ПІДЛІТКІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Шкробанець І.Д.¹,
Гопко Н.В.²,
Гозак С.В.¹,
Єлізарова О.Т.¹,
Станкевич Т.В.¹

¹ Державна установа
«Інститут громадського
здоров'я ім. О.М. Марзєєва
НАМН України»,
м. Київ, Україна

² Державна установа
«Чернівецький обласний
центр контролю
та профілактики хвороб
Міністерства охорони
здоров'я України»,
м. Чернівці, Україна

- Намір підлітків мати дітей у майбутньому формується у взаємозв'язку із соціальними умовами, міграційними та освітньо-професійними планами. Вивчення цих зв'язків є важливим для формування державної демографічної політики в умовах демографічної кризи та повномасштабної війни.
- **МЕТА.** Оцінити намір підлітків Чернівецької області мати дітей у майбутньому та його асоціації із соціально-демографічними характеристиками, міграційними й освітньо-професійними планами.
- **МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ.** У квітні 2026 року проведено поперечне анонімне опитування 2509 учнів віком 15–18 років із використанням авторської 17-пунктової анкети. Незалежні асоціації оцінено у багатозмінній бінарній логістичній регресії ($N = 2409$), куди включили анкети з повністю заповненими полями, з поданням скоригованих відношень шансів (сВШ) і 95% довірчих інтервалів (ДІ).
- **РЕЗУЛЬТАТИ.** Серед тих, хто відповів на питання про бажання мати дітей у майбутньому, 73,3% (95% ДІ 71,6–75,0) обрали відповідь «так». Стать не була незалежно асоційована з наміром мати дітей (сВШ = 0,97; 95% ДІ 0,80–1,18). Намір залишитися в регіоні був асоційований із вищими шансами наміру мати дітей порівняно з невизначеністю (сВШ = 2,30; 95% ДІ 1,78–2,99). Порівняно з мешканцями сіл нижчі шанси позитивної відповіді щодо майбутнього батьківства мали мешканці міст (сВШ = 0,50; 95% ДІ 0,41–0,62) та селищ (сВШ = 0,56; 95% ДІ 0,40–0,80). Плани здобути університетську або професійну/фахову передвищу освіту також були асоційовані з вищими шансами відповіді «так» порівняно з планами працювати за кордоном: сВШ = 1,44 (95% ДІ 1,10–1,89) та сВШ = 1,53 (95% ДІ 1,18–1,98) відповідно.
- **ВИСНОВКИ.** Намір щодо майбутнього батьківства у підлітків Чернівецької області пов'язаний із ширшим контекстом їхніх життєвих, міграційних та освітньо-професійних планів. Отримані результати підкреслюють доцільність територіально чутливого підходу у громадському здоров'ї, спрямованого на створення умов, у яких молоді люди можуть планувати освіту, професійну реалізацію, місце проживання та майбутню сім'ю. Виявлені зв'язки потребують подальшої перевірки в інших регіонах і у подовжніх дослідженнях.
- **КЛЮЧОВІ СЛОВА:** підлітки, майбутнє батьківство, намір мати дітей, міграційні наміри, освітньо-професійні плани, теорія самодетермінації, війна.

FUTURE PARENTHOOD IN THE LIFE PLANS OF ADOLESCENTS IN CHERNIVTSI REGION DURING WARTIME

Shkrobanets I.D.¹,
Hopko N.V.²,
Hozak S.V.¹,
Yelizarova O.T.¹,
Stankevych T.V.¹

¹ State Institution
«Marzieiev Institute
for Public Health
of the National Academy
of Medical Sciences
of Ukraine», Kyiv, Ukraine

² State Institution
«Chernivtsi Oblast Center
for Disease Control
and Prevention
of the Ministry of Health
of Ukraine»,
Chernivtsi, Ukraine

- The study of social factors and adolescents' intention toward future parenthood is a priority for public policy development amid the demographic crisis and the full-scale war.
- **OBJECTIVE.** To assess adolescents' intention to have children in the future and its associations with sociodemographic characteristics, migration intentions, and educational and career plans in Chernivtsi Region.
- **MATERIALS AND METHODS.** In April 2026, a cross-sectional anonymous survey of 2,509 students aged 15–18 years was conducted using an author-developed 17-item questionnaire. Independent associations were assessed using multivariable binary logistic regression. The model included 2,409 respondents with complete data for all variables used in the analysis. Results are presented as adjusted odds ratios (aORs) with 95% confidence intervals (CIs).
- **RESULTS.** Among those who answered the question about their intention to have children in the future, 73.3% (95% CI 71.6–75.0) answered «yes». Sex was not independently associated with the intention to have children (aOR = 0.97; 95% CI 0.80–1.18). Intending to remain in the region was associated with higher odds of intending to have children compared with being undecided (aOR = 2.30; 95% CI 1.78–2.99). Compared with adolescents living in rural areas, those living in cities had lower odds of a positive response regarding future parenthood (aOR = 0.50; 95% CI 0.41–0.62), as did those living in urban-type settlements (aOR = 0.56; 95% CI 0.40–0.80). Plans to pursue university education or vocational/professional pre-higher education were also associated with higher odds of answering «yes» compared with plans to work abroad: aOR = 1.44 (95% CI 1.10–1.89) and aOR = 1.53 (95% CI 1.18–1.98), respectively.
- **CONCLUSIONS.** The intention to have children in the future among adolescents in Chernivtsi oblast is linked to the broader context of their lives, including migration and educational and professional plans.

The results underscore the feasibility of a territorially sensitive approach in public health, aimed at creating conditions in which young people can plan their education, professional development, place of residence, and future family. The identified connections require further verification in other regions and in longitudinal studies.

■ **KEYWORDS:** *adolescents, future parenthood, intention to have children, migration intentions, educational and career plans, self-determination theory, war.*

Дослідження свідчать, що демографічна ситуація в Україні сьогодні формується під впливом тривалого зниження народжуваності, міграції, надлишкової смертності та наслідків повномасштабної війни [1–6]. Передумови демографічної кризи виникли ще до 2022 року [4, 6], а війна посилила невизначеність щодо безпеки, місця проживання, освіти, зайнятості та довгострокових життєвих планів [3, 4], що створює додаткові ризики для відтворення населення.

У цих умовах обґрунтовані управлінські рішення у сфері демографічної політики потребують дослідження не лише поточних демографічних показників, що відображають уже реалізовані події, а й умов, за яких формується орієнтація на майбутнє батьківство. Однією з груп, що потребують особливої уваги в цьому контексті, є підлітки.

Підлітковий вік є періодом інтенсивного формування та переосмислення життєвих орієнтирів, коли уявлення про освіту, професійну реалізацію, майбутнє місце проживання та сімейні ролі інтегруються в загальну життєву траєкторію [7, 8]. Систематичні огляди й дослідження молоді пов'язують формування наміру мати дітей із соціально-демографічними характеристиками, особистими цінностями, психологічною готовністю, партнерськими відносинами, матеріальними умовами та доступністю підтримки [9–14]. Тому намір мати дітей у майбутньому можна розглядати не лише як окремий репродуктивний намір, а й, у ширшому теоретичному контексті, як ранній індикатор того, яке місце майбутнє батьківство посідає в уявленні підлітка про власне майбутнє та в системі його життєвих цілей і самоідентифікації [8, 15].

У цьому контексті дослідження соціально-го клімату під час криз показують асоціації між зростанням невизначеності та менш визначеними намірами щодо народження дітей [16]. Для України цей контекст доповнюється впливом тривалого воєнного стану на психічне здоров'я молоді [17] та взаємодією економічної, політичної й безпекової невизначеності [18].

Враховуючи викладене, метою дослідження було оцінити намір підлітків Чернівецької області мати дітей у майбутньому та його асоціації із соціально-демографічними характеристиками, міграційними й освітньо-професійними планами.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У квітні 2026 року проведено поперечне анонімне анкетне опитування учнів віком 15–18 років, які навчалися у закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти Чернівецької області. Загальний обсяг вибірки становив 2509 респондентів. Стат'я зазначили 2500 учасників; серед них 1411 (56,4%) були дівчатами.

Чернівецьку область обрано як прикордонний регіон, що поєднує міські та сільські громади, характеризується вираженими міграційними потоками та зазнав відносно меншої кількості прямих руйнувань порівняно з регіонами, розташованими ближче до зони бойових дій. Результати характеризують опитаних підлітків цього регіону і не призначені для прямої екстраполяції на всіх підлітків України.

Використовували авторську 17-пунктову анкету, розроблену дослідницькою групою в межах регіонального проекту з вивчення демографічного потенціалу. Попередню версію анкети було піддано експертному оцінюванню фахівцями у сфері громадського здоров'я та біостатистики й апробовано у фокус-групі. За результатами експертного оцінювання та фокус-групового обговорення формулювання окремих пунктів було уточнено.

Анкета містила закриті та напіввідкриті питання про соціально-демографічні характеристики, склад батьківської родини, уявлення про майбутню сім'ю, міграційні наміри, освітньо-професійні плани та запити до громади. Стандартизованих психометричних шкал анкета не містила; її призначенням був опис самооцінених намірів, планів і очікувань. Опитування проводили з використанням паперових анкет.

Дизайн дослідження та інструментарій схвалено Комітетом з біоетики ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН

України» (протокол № 3 від 07.10.2025). Участь у дослідженні була добровільною. Для неповнолітніх учасників отримували інформовану згоду батьків або законних представників і згоду самих підлітків; повнолітні учасники надавали власну інформовану згоду. Опитування проводили анонімно та конфіденційно.

Основним результатом була відповідь на питання «Чи хотів(ла) б ти в майбутньому мати дітей?» із варіантами «Так», «Ні» та «Не знаю». В описовому аналізі зберігали всі три категорії. Для оцінювання факторів, асоційованих із позитивним наміром, у логістичній регресії відповідь «Так» кодували як 1, а відповіді «Ні» та «Не знаю» — як 0. Цей показник відображає заявлений на момент опитування намір, а не результат стандартизованого вимірювання латентного конструкту мотивації.

Категоріальні дані подано як n (%). Для ключових часток 95% довірчі інтервали розраховано методом Вілсона у Python 3.12. Асоціації між категоріальними змінними оцінювали за χ^2 -критерієм Пірсона, а силу асоціацій — за V Крамера [19]. Усі статистичні тести були двобічними; рівень статистичної значущості становив $p < 0,05$.

Для оцінювання незалежних асоціацій побудовано багатозмінну бінарну логістичну регресійну модель. До моделі одночасно включили стать, тип населеного пункту, район проживання, кількість дітей у батьківській родині, намір залишитися в регіоні та плани після закінчен-

ня школи. Питання про бажане місце проживання не включали до моделі, оскільки його ставили лише учасникам, які не планували залишатися в регіоні або не визначилися щодо цього, і воно було умовним продовженням попереднього питання.

Застосовано аналіз повних спостережень; до моделі включено 2409 респондентів із повними даними за всіма використаними змінними. Результати подано як скориговані відношення шансів (сВШ) із 95% довірчими інтервалами. Загальну статистичну значущість моделі оцінювали за критерієм відношення правдоподібностей, а її пояснювальну здатність характеризували за допомогою псевдо- R^2 Мак-Фаддена. Мультиколінеарність оцінювали за коефіцієнтом інфляції дисперсії (VIF).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Із 2502 респондентів, які зазначили тип населеного пункту, 1560 (62,4%) проживали в селах, 764 (30,5%) — у містах, 178 (7,1%) — у селищах. Серед 2487 валідних відповідей щодо району 1787 (71,9%) припадали на Чернівецький, 484 (19,5%) — на Дністровський і 216 (8,7%) — на Вижницький район.

На питання про намір залишитися жити у своєму регіоні відповіли 2498 підлітків: 682 (27,3%; 95% ДІ 25,6–29,1) обрали «Так», 650 (26,0%; 95% ДІ 24,3–27,8) — «Ні», 1166 (46,7%; 95% ДІ 44,7–48,6) — «Не визначився/не визначилась». Розподіл відповідей відрізнявся за стат-

Таблиця 1. Міграційні наміри підлітків за статтю та типом населеного пункту, n (%)

Стать	Тип населеного пункту	Так, n (%)	Ні, n (%)	Не визначився/не визначилась, n (%)
Хлопці	Місто	71 (24,4)	70 (24,1)	150 (51,5)
	Селище	34 (33,7)	25 (24,8)	42 (41,6)
	Село	243 (35,2)	142 (20,6)	305 (44,2)
	Разом	348 (32,2)	237 (21,9)	497 (45,9)
Дівчата	Місто	98 (20,9)	158 (33,8)	212 (45,3)
	Селище	17 (22,4)	20 (26,3)	39 (51,3)
	Село	212 (24,6)	234 (27,2)	415 (48,2)
	Разом	327 (23,3)	412 (29,3)	666 (47,4)
Уся вибірка	Місто	170 (22,4)	228 (30,0)	362 (47,6)
	Селище	51 (28,7)	45 (25,3)	82 (46,1)
	Село	458 (29,5)	377 (24,2)	720 (46,3)
	Разом	679 (27,2)	650 (26,1)	1164 (46,7)

Примітка. До таблиці включено 2493 респондентів із валідними відповідями щодо типу населеного пункту та наміру залишитися в регіоні; 6 із них не зазначили стать і враховані лише в рядках «Уся вибірка». Для хлопців $\chi^2(4) = 11,93$; $p = 0,018$; V Крамера = 0,074; для дівчат $\chi^2(4) = 7,32$; $p = 0,120$; V Крамера = 0,051; для всієї вибірки $\chi^2(4) = 16,29$; $p = 0,003$; V Крамера = 0,057.

тю ($\chi^2(2) = 31,65$; $p < 0,001$), однак сила асоціації була слабкою (V Крамера = 0,113).

Питання про бажане місце проживання аналізували лише серед 1816 респондентів, які не планували залишатися в регіоні або не визначилися. Валідну відповідь надали 1653 особи: 880 (53,2%) обрали проживання за кордоном, 417 (25,2%) — в іншому регіоні України, 356 (21,5%) — в іншому місті або селі поблизу.

Серед відповідей про причини можливого виїзду найчастіше зазначали вищий рівень життя та кращі можливості працевлаштування; рідше — безпеку й освіту. Відкриті відповіді свідчили також про поєднання кількох причин, тому ці дані мають описовий характер.

На питання про плани після школи відповіли 2458 підлітків: 849 (34,5%) планували здобути професійну або фахову передвищу освіту, 700 (28,5%) — університетську освіту, 501 (20,4%) — працювати за кордоном, 408 (16,6%) — працювати недалеко від дому. Розподіл планів відрізнявся за статтю ($\chi^2(3) = 62,90$; $p < 0,001$; V Крамера = 0,160), що відповідає слабкій асоціації.

На питання про бажання мати дітей у майбутньому відповіли 2491 респондент: 1827 (73,3%; 95% ДІ 71,6–75,0) обрали «Так», 459 (18,4%; 95% ДІ 17,0–20,0) — «Не знаю», 205 (8,2%; 95% ДІ 7,2–9,4) — «Ні».

Серед 1819 респондентів, які одночасно відповіли «Так» на питання про майбутніх дітей

і зазначили бажану їх кількість, 1180 (64,9%) хотіли б мати двох дітей, 296 (16,3%) — трьох, 280 (15,4%) — одну, 63 (3,5%) — чотирьох або більше. Частки відповідей «Ні» за статтю й типом населеного пункту наведено на *рис. 1*.

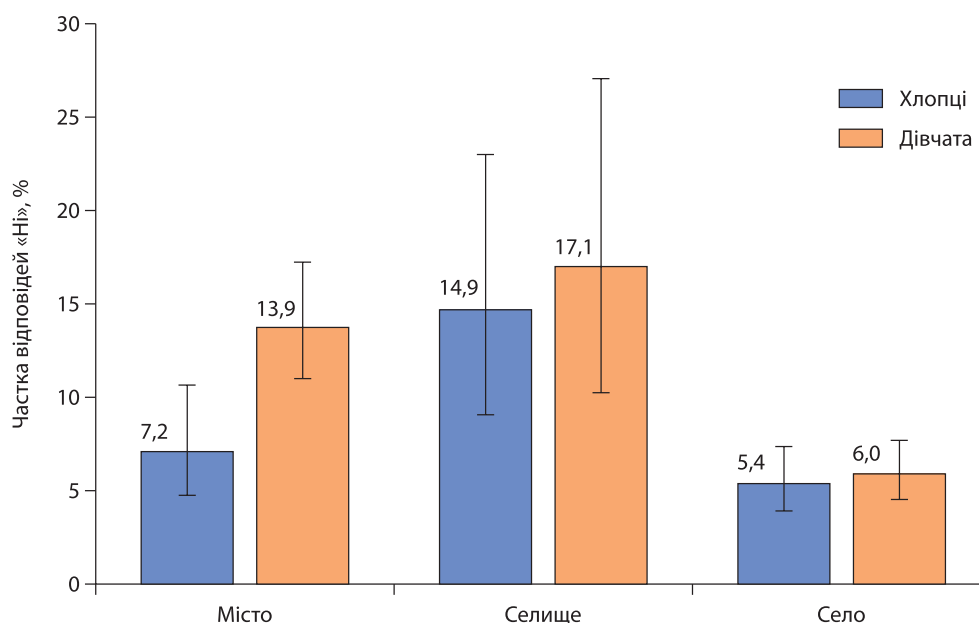
У містах частка відповідей «Ні» становила 7,2% серед хлопців і 13,9% серед дівчат; у селищах — 14,9% і 17,1% відповідно; у селах — 5,4% і 6,0%. Ширші довірчі інтервали для селищ відображають меншу чисельність цих підгруп.

Освітньо-професійні плани відрізнялися між категоріями відповіді щодо майбутніх дітей як у хлопців ($\chi^2(6) = 19,59$; $p = 0,003$; V Крамера = 0,096), так і у дівчат ($\chi^2(6) = 20,45$; $p = 0,002$; V Крамера = 0,086); сила обох асоціацій була слабкою (*табл. 2*).

Оптимальним віком створення сім'ї 1832 із 2488 респондентів (73,6%) вважали 23–27 років; варіант «До 22 років» обрали 297 (11,9%). Серед валідних відповідей про пріоритети майбутнього сімейного життя 1511 (61,6%) стосувалися взаєморозуміння, 398 (16,2%) — освіти та кар'єри, 278 (11,3%) — матеріального добробуту.

До багатозмінної логістичної моделі включено 2409 повних спостережень; 1776 респондентів відповіли «Так», 633 — «Ні» або «Не знаю» (*табл. 3*).

Після одночасного врахування всіх змінних намір залишитися в регіоні був асоційований з вищими шансами відповіді «Так» порівняно

Рис. 1. Частка підлітків, які відповіли «Ні» на питання про бажання мати дітей у майбутньому, за статтю та типом населеного пункту

Примітка: Планки похибок — 95% довірчі інтервали Вілсона.

Таблиця 2. Освітньо-професійні плани підлітків за статтю та відповіддю щодо бажання мати дітей у майбутньому, *n* (%)

Стать	Відповідь щодо дітей	Робота за кордоном, <i>n</i> (%)	Університетська освіта, <i>n</i> (%)	Професійна / фахова передвища освіта, <i>n</i> (%)	Робота недалеко від дому, <i>n</i> (%)
Хлопці	Так	173 (21,9)	167 (21,1)	295 (37,3)	155 (19,6)
	Ні	32 (4,4)	10 (13,9)	17 (23,6)	13 (18,1)
	Не знаю	48 (24,2)	41 (20,7)	74 (37,4)	35 (17,7)
	Разом	253 (23,9)	218 (20,6)	386 (36,4)	203 (19,2)
Дівчата	Так	152 (15,1)	355 (35,3)	353 (35,1)	147 (14,6)
	Ні	35 (27,8)	42 (33,3)	32 (25,4)	17 (13,5)
	Не знаю	58 (23,4)	80 (32,3)	74 (29,8)	36 (14,5)
	Разом	245 (17,7)	477 (34,5)	459 (33,2)	200 (14,5)
Уся вибірка		498 (20,4)	695 (28,5)	845 (34,6)	403 (16,5)

Примітка. До таблиці включено 2441 респондента з валідними відповідями щодо статі, бажання мати дітей і планів після школи. Відсотки обчислено в межах кожного рядка.

Таблиця 3. Фактори, асоційовані з відповіддю «так» щодо бажання мати дітей у майбутньому: багатозмінна бінарна логістична регресія

Показник	Порівняння	сВІШ	95% ДІ	<i>p</i>
Тип населеного пункту	Місто порівняно із селом	0,50	0,41–0,62	< 0,001
	Селище порівняно із селом	0,56	0,40–0,80	0,001
Район проживання	Чернівецький порівняно з Вижицьким	1,21	0,87–1,70	0,262
	Дністровський порівняно з Вижицьким	1,24	0,84–1,82	0,274
Кількість дітей у батьківській родині	1 порівняно з 4 і більше	0,79	0,57–1,12	0,184
	2 порівняно з 4 і більше	0,84	0,64–1,09	0,190
	3 порівняно з 4 і більше	0,95	0,70–1,28	0,719
Намір залишитися жити у своєму регіоні	Так порівняно з невизначеними	2,30	1,78–2,99	< 0,001
	Ні порівняно з невизначеними	0,91	0,73–1,13	0,405
Плани після закінчення школи	Університетська освіта порівняно з роботою за кордоном	1,44	1,10–1,89	0,008
	Професійна/фахова передвища освіта порівняно з роботою за кордоном	1,53	1,18–1,98	0,001
	Робота недалеко від дому порівняно з роботою за кордоном	1,19	0,87–1,62	0,290
Стать	Дівчата порівняно з хлопцями	0,97	0,80–1,18	0,782

Примітка. *N* = 2409; аналіз повних спостережень. Залежна змінна: 1 — «так», 0 — «ні» або «не знаю». Усі наведені сВІШ скориговано одночасно за стать, тип населеного пункту, район, кількість дітей у батьківській родині, намір залишитися в регіоні та плани після школи. Референтні категорії вказано в порівняннях. Загальна модель: $\chi^2(13) = 133,10$; $p < 0,001$; псевдо- R^2 Мак-Фаддена = 0,048. Максимальний VIF = 2,70.

з невизначеністю (сВІШ = 2,30; 95% ДІ 1,78–2,99; $p < 0,001$). Порівняно з мешканцями сіл нижчі шанси мали мешканці міст (сВІШ = 0,50; 95% ДІ 0,41–0,62; $p < 0,001$) і селищ (сВІШ = 0,56; 95% ДІ 0,40–0,80; $p = 0,001$).

Плани здобути університетську освіту (сВІШ = 1,44; 95% ДІ 1,10–1,89; $p = 0,008$) або професійну / фахову передвищу освіту (сВІШ = 1,53; 95% ДІ

1,18–1,98; $p = 0,001$) були асоційовані з вищими шансами відповіді «Так» порівняно з планами працювати за кордоном.

Для статі, району проживання, кількості дітей у батьківській родині, наміру виїхати порівняно з невизначеністю та планів працювати недалеко від дому порівняно з роботою за кордоном статистично значущих незалежних

асоціацій не виявлено. Псевдо- R^2 Мак-Фаддена становив 0,048, що вказує на низьку пояснювальну здатність моделі.

У відкритому питанні про дії громади найчастіше зазначали розвиток інфраструктури для активного відпочинку та дозвілля (30,4%), розширення мережі закладів професійної та фахової передвищої освіти (21,0%), підтримку молодіжних ініціатив і стартапів (19,3%), розвиток туризму та малого бізнесу (11,2%). Організацію молодіжних заходів всеукраїнського рівня зазначили 7,1% респондентів.

Рідше відповіді стосувалися доріг, робочих місць, оплати праці, сучасних технологій і розвитку закладів вищої освіти (2,4%), а також безпеки, миру й запобігання корупції (1,0%). Відповіді без конкретної пропозиції становили 6,5%; комплексну відповідь «Усе перелічене» надали 1,0%.

Структура запитів до громади відрізнялася залежно від планів після школи ($\chi^2(24) = 84,53$; $p < 0,001$; V Крамера = 0,107). В усіх групах найчастішим був запит на інфраструктуру для активного відпочинку, тоді як серед орієнтованих на професійну освіту відносно частіше зазначали розширення мережі відповідних закладів.

Асоціації структури запитів із віком ($\chi^2(16) = 36,57$; $p = 0,002$; V Крамера = 0,086) та уявленням про оптимальний вік створення сім'ї ($\chi^2(24) = 50,99$; $p = 0,001$; V Крамера = 0,083) також були статистично значущими, але слабкими.

У поперечному регіональному опитуванні 73,3% підлітків, які відповіли на відповідне питання, зазначили, що хотіли б мати дітей у майбутньому. Цей результат відображає заявлений на момент опитування намір, а не стабільну характеристику особистості, майбутню репродуктивну поведінку чи безпосередньо виміряну мотивацію. Переважання позитивних відповідей загалом узгоджується з результатами систематичних оглядів і досліджень молоді, які показують, що намір мати дітей формується під впливом соціально-демографічних характеристик, особистих цінностей, психологічної готовності, партнерських відносин, матеріальних умов і доступності підтримки [9–14]. Відмінності у віці учасників, формулюванні питань, структурі вибірок і суспільному контексті не дозволяють безпосередньо зіставляти абсолютні частки між дослідженнями.

Стать не була незалежно асоційована з позитивною відповіддю щодо майбутнього батьківства. Це свідчить, що після одночасного врахування типу населеного пункту, району

проживання, складу батьківської родини, міграційних намірів та освітньо-професійних планів стать не пояснювала відмінностей у шансах позитивної відповіді. Водночас це не виключає можливих відмінностей між хлопцями й дівчатами у мотивах, очікуваних сімейних ролях, бажаній кількості дітей або умовах реалізації наміру, які використаною анкетною безпосередньо не оцінювалися. Попередні дослідження також показують, що репродуктивні наміри пов'язані не з однією соціально-демографічною характеристикою, а з поєднанням ціннісних, соціальних і життєвих чинників [9, 10, 14].

Найвиразнішою незалежною асоціацією був намір залишитися в регіоні, що може пояснюватися як ширшу визначеність життєвих планів, так і сприйняту можливість їх реалізації. Виявлена асоціація узгоджується з дослідженнями, у яких соціальна та економічна невизначеність була пов'язана з менш визначеними намірами щодо народження дітей [16]. В українському контексті ще до повномасштабного вторгнення репродуктивні наміри формувалися під впливом взаємодії економічної кризи, політичної нестабільності та збройного конфлікту [18]. Отримані результати поширюють це спостереження на підлітків, для яких невизначеність щодо майбутнього місця проживання вже поєднується з уявленнями про майбутню сім'ю.

Порівняно з мешканцями сіл, мешканці міст і селищ мали нижчі шанси позитивної відповіді щодо майбутнього батьківства. Цей результат може бути пов'язаний із відмінностями в сімейних моделях, локальних соціальних нормах, структурі батьківських родин, міграційних очікуваннях або уявленнях про можливість поєднати сімейне й професійне життя. Соціально-демографічні відмінності в намірах щодо народження дітей описані й у попередніх дослідженнях [9, 10, 14]. Проте конкретні механізми, що пояснюють відмінності між типами населених пунктів у нашій вибірці, безпосередньо не вимірювалися. Тому тип населеного пункту слід розглядати як контекстуальну характеристику, асоційовану з наміром, а не як самостійну причину орієнтації на майбутнє батьківство.

Плани здобути університетську або професійну чи фахову передвищу освіту були асоційовані з вищими шансами позитивної відповіді порівняно з наміром працювати за кордоном. Цей результат не слід трактувати як прямий позитивний вплив освіти на репродуктивні

наміри. Освітні плани можуть бути маркером більш структурованої життєвої траєкторії, тоді як орієнтація на роботу за кордоном може поєднуватися з міграційною невизначеністю, відкладенням сімейних планів або очікуванням тривалого перехідного періоду. Така інтерпретація узгоджується з дослідженнями, які пов'язують наміри щодо народження дітей із психологічною готовністю, життєвими цілями, матеріальними умовами та оцінкою можливості поєднати освіту, зайнятість і сімейне життя [9, 12, 14].

З позицій теорії самодетермінації запити підлітків до громад можна інтерпретувати як контекстуальні умови, потенційно пов'язані з підтримкою автономності, компетентності та пов'язаності [15]. Освітні можливості й підтримка молодіжних ініціатив можуть сприяти відчуттю компетентності, молодіжні простори — пов'язаності з громадою, а можливість обирати власну освітню, професійну та міграційну траєкторію — автономності. Оскільки базові психологічні потреби безпосередньо не вимірювали, ця інтерпретація залишається теоретичною і не є емпіричним підтвердженням механізмів, передбачених теорією самодетермінації.

Отже, тип населеного пункту, міграційні наміри та освітньо-професійні плани доцільно розглядати як контекстуальні чинники, асоційовані з наміром мати дітей у майбутньому. У статистичному розумінні вони є предикторами відповіді в багатозмінній моделі, але результати не дають підстав називати їх причинними детермінантами мотивації. Низьке значення псевдо- R^2 Мак-Фаддена (0,048) додатково вказує на обмежену пояснювальну здатність моделі, тому виявлені асоціації не слід використовувати як самостійну основу для прогнозування намірів або обґрунтування програм демографічного розвитку. Практичне значення результатів полягає насамперед у визначенні напрямів для подальшого дослідження умов, у яких молоді люди планують освіту, роботу, місце проживання та майбутню сім'ю.

Дослідження має низку обмежень. Заявлені підлітками наміри можуть змінюватися з віком і не є еквівалентом подальшої репродуктивної поведінки. Дані отримано шляхом самооцінки, а авторська анкета не містила валідованої шкали мотивації до батьківства, а лише окреме питання щодо бажання мати дітей у майбутньому. Поперечний дизайн не дозволяє встановити часову послідовність або причин-

ний характер виявлених зв'язків. Результати характеризують регіональний контекст Чернівецької області та потребують перевірки в інших регіонах. З огляду на поперечний дизайн і низьку пояснювальну здатність регресійної моделі практичні підходи, сформовані з урахуванням виявлених асоціацій, потребують окремого проспективного оцінювання. Застосований підхід може бути використаний для уточнення інструментарію майбутнього загальноукраїнського дослідження намірів підлітків щодо майбутнього батьківства.

Подальші дослідження доцільно проводити в інших регіонах із поздовжнім дизайном, імовірнісним формуванням вибірки та валідованими інструментами для вимірювання репродуктивних намірів, мотивації, базових психологічних потреб і сприйнятої невизначеності. Перспективним є також детальне вивчення поведінкових і мотиваційних профілів тих, хто ще не визначився щодо майбутнього батьківства, у порівнянні з тими, хто впевнений у своєму виборі, оскільки ці групи потенційно відображають різні життєві позиції та можуть потребувати різних підходів у громадському здоров'ї.

ВИСНОВКИ

1. Позитивний намір щодо майбутнього батьківства зазначили 73,3% підлітків Чернівецької області (95% ДІ 71,6–75,0); серед тих, хто визначив бажану кількість дітей, 64,9% обрали двох дітей.

2. Найвиразніше з позитивною відповіддю був асоційований намір залишитися в регіоні (сВІШ = 2,30; 95% ДІ 1,78–2,99). Порівняно з мешканцями сіл нижчі шанси відповіді «так» мали мешканці міст (сВІШ = 0,50; 95% ДІ 0,41–0,62) і селищ (сВІШ = 0,56; 95% ДІ 0,40–0,80), тоді як стать незалежної асоціації не продемонструвала (сВІШ = 0,97; 95% ДІ 0,80–1,18). Виявлені зв'язки не є доказом причинних ефектів.

3. Невизначеність щодо подальшого місця проживання була поширеною: 46,7% підлітків ще не визначилися, а серед тих, хто не планував залишатися в регіоні або не мав сформованого плану, 53,2% обрали проживання за кордоном.

4. Найчастіші запити до громад стосувалися активного відпочинку й дозвілля (30,4%), професійної освіти (21,0%) та підтримки молодіжних ініціатив і стартапів (19,3%). Ці дані характеризують пріоритети опитаних і можуть бути враховані під час формування гіпотез та пла-

нування подальших регіональних досліджень, але самі по собі не є достатньою підставою для обґрунтування програм демографічного розвитку.

5. Намір щодо майбутнього батьківства у підлітків Чернівецької області пов'язаний із ширшим контекстом їхніх життєвих, міграційних та освітньо-професійних планів. Отримані результати підкреслюють доцільність територіально чутливого підходу у громадському здоров'ї, спрямованого на створення умов, у яких молоді люди можуть планувати освіту, професійну реалізацію, місце проживання та майбутню сім'ю. Виявлені зв'язки потребують подальшої перевірки в інших регіонах і у подовжніх дослідженнях.

REFERENCES

1. World Health Organization. Regional Office for Europe. WHO's response to health emergencies in Ukraine: annual report 2024. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2025. 26 p. Available from: <https://www.who.int/europe/publications/item/WHO-EURO-2025-12500-52274-80390>
2. Sukhov YuO. Morbidity and mortality during wars and armed conflicts: trends and patterns. *Infusion & Chemotherapy*. 2022;5(4):14–19. doi: <https://doi.org/10.32902/2663-0338-2022-4-14-19>
3. Puhachova MV. The Russian-Ukrainian War: the possibility of assessment of demographic losses. *Statistics of Ukraine*. 2024;105(1):61–68. doi: [https://doi.org/10.31767/su.1\(104\)2024.01.06](https://doi.org/10.31767/su.1(104)2024.01.06)
4. Gladun O, Kurylo I, Shushpanov D, Aksyonova S, Pozniak O. Kontseptualni zasady doslidzhennia demografichnoi stiiosti ukrainskoho suspilstva [Conceptual principles for researching the demographic resilience of Ukrainian society]. *Demography and Social Economy*. 2024;58(4):45–64. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.045>
5. International Organization for Migration. Ukraine — human impact of the war in Ukraine — May 2025 [Internet]. 2025 May 28 [cited 2026 Aug 30]. Available from: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-human-impact-war-ukraine-may-2025>
6. Yelizarova OT, Hozak SV, Polka NS, Parats AM, Stankevych TV. Profilaktyka khronichnykh neinfektsiinykh zakhvoriuvan v umovakh pandemii COVID-19 [Prevention of non-communicable diseases under the COVID-19 pandemic]. *Environment & Health*. 2021;2(99):4–14. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.32402/dovkil2021.02.004>
7. Lindstrom Johnson SR, Blum RW, Cheng TL. Future orientation: a construct with implications for adolescent health and wellbeing. *Int J Adolesc Med Health*. 2014;26(4):459–68. doi: <https://doi.org/10.1515/ijamh-2013-0333>
8. Seginer R. Adolescent future orientation: does culture matter? *Online Readings in Psychology and Culture*. 2019;6(1). doi: <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1056>
9. Hashemzadeh M, Shariati M, Mohammad Nazari A, Keramat A. Childbearing intention and its associated factors: a systematic review. *Nurs Open*. 2021; 8(5):2354–68. doi: <https://doi.org/10.1002/nop2.849>
10. Tartakovsky E, Mizrahi M. What do we need kids for? Childbearing motivations, personal values, and socio-demographic differences. *Front Psychol*. 2025; 16:1612384. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1612384>
11. Vučenović D, Petrović M, Jelić K. Motherhood in the making: key determinants of parenthood motivation in young adult women. *Psychology International*. 2024;6(4):917–36. doi: <https://doi.org/10.3390/psycholint6040059>
12. Boivin J, Buntin L, Kalebic N, Harrison C. What makes people ready to conceive? Findings from the International Fertility Decision-Making Study. *Reprod Biomed Soc Online*. 2018;6:90–101. doi: <https://doi.org/10.1016/j.rbms.2018.10.012>
13. Nachoum R, Moed A, Madjar N, Kanat-Maymon Y. Parents' childbearing motivations, parenting, and child adjustment: from pregnancy to 20-months postpartum. *J Marriage Fam*. 2023;85(4):898–922. doi: <https://doi.org/10.1111/jomf.12917>
14. Ren Y, Cheng X, Niu C, Yang F, Zheng Y. Fertility intention of young people of childbearing age in China after the implementation of the two-child policy — a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*. 2024;24:3518. doi: <https://doi.org/10.1186/s12889-024-20956-1>
15. Deci EL, Ryan RM. The «what» and «why» of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychol Inq*. 2000;11(4):227–68. doi: https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
16. Comolli CL. Social climate, uncertainty and fertility intentions: from the Great Recession to the COVID-19 crisis. *Eur J Popul*. 2023;39(1):35. doi: <https://doi.org/10.1007/s10680-023-09684-1>
17. Tymchyk OV, Savchenko VM, Kovalenko OO, Ste-shenko AO. Analiz rivnia psykhichnoho zdorovia ukrainskoi molodi vikom 17–24 roky v umovakh voiennoho stanu [Analysis of the mental health of Ukrainian youth aged 17–24 in the context of martial law]. *Ukraine. Nation's Health*. 2026;1(1):86–99. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2026.1/10>
18. Perelli-Harris B, Gerber T, Hilevych Y. Uncertainty and fertility in Ukraine on the eve of Russia's full-scale invasion: the impact of armed conflict and economic crisis. *Eur J Popul*. 2024;40(1):28. doi: <https://doi.org/10.1007/s10680-024-09713-7>
19. Antomonov MYu. Matematychnе obroblyennia ta analiz medyko-biologichnykh danykh [Mathematical processing and analysis of medical and biological data]. 3rd ed. Kyiv; 2026. 450 p. Ukrainian.

ФІНАНСУВАННЯ

Дослідження виконано в рамках НДР «Визначення вразливості груп населення до впливу несприятливих соціальних чинників

FUNDING

The study was conducted within the framework of the research project «Assessment of the Vulnerability of Population Groups

внаслідок воєнних дій в Україні» № держреєстрації 0123U104679 та НДР «Розробка концепції культури здоров'я у контексті подолання демографічної кризи у післявоєнний час» № держреєстрації 0125U003189.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Під час підготовки рукопису використовували ChatGPT (OpenAI, GPT-5.5 Thinking) як допоміжний інструмент для технічного форматування рукопису та мовного редагування тексту. Наукова ідея, дизайн дослідження, первинні дані, статистичний аналіз, інтерпретація результатів та остаточні висновки належать авторам. Автори несуть повну відповідальність за достовірність, оригінальність, наукову обґрунтованість результатів та за зміст статті.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ ТА ЇХ ВНЕСОК

ШКРОБАНЕЦЬ Ігор: концептуалізація, нагляд, написання — рецензування та редагування.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2778-2463>

ГОПКО Наталія: дослідження, ресурси, курація даних.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6612-2620>

ГОЗАК Світлана: адміністрування проєкту, нагляд, написання — рецензування та редагування.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6379-7331>

ЄЛІЗАРОВА Олена: методологія, формальний аналіз, написання — оригінальна чернетка.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2860-9059>

СТАНКЕВИЧ Тетяна: дослідження, написання — огляд та редагування.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-3748>

e-mail: school_health@meta.ua

to Adverse Social Factors Resulting from the War in Ukraine», State Registration No. 0123U104679, and the research project «Development of the Concept of a Culture of Health in the Context of Overcoming the Demographic Crisis in the Post-War Period», State Registration No. 0125U003189.

CONFLICT OF INTEREST

The authors declare no conflicts of interest.

USE OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE

During the preparation of the manuscript, ChatGPT (OpenAI, GPT-5.5 Thinking) was used as an auxiliary tool for technical formatting of the manuscript and language editing of the text. The scientific concept, study design, primary data, statistical analysis, interpretation of the results, and final conclusions are the authors' own work. The authors assume full responsibility for the accuracy, originality, and scientific validity of the results and for the content of the article.

AUTHOR INFORMATION AND CONTRIBUTIONS

SHKROBANETS Ihor: conceptualization; supervision; writing — review & editing.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2778-2463>

HOPKO Nataliya: investigation; resources; data curation.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6612-2620>

HOZAK Svitlana: project administration; supervision; writing — review & editing.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6379-7331>

YELIZAROVA Olena: methodology; formal analysis; writing — original draft.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2860-9059>

STANKEVYCH Tetiana: investigation; writing — review & editing.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-3748>

E-mail: school_health@meta.ua

Отримано: 22.06.2026

Прийнято до друку: 17.09.2026

Опубліковано: 30.09.2026

Received: 22.06.2026

Accepted: 17.09.2026

Published: 30.09.2026

